

Prefață

Pentru o istorie rațională a Revoluției Române (sau de ce probele mari sunt totdeauna probele grele)

În urmă cu câteva luni, confratele Constantin Corneanu m-a făcut părtaș la vestea apariției acestui volum – la care, după cum bănuieți, atunci lucra. O asemenea știre nu avea cum să mă lase indiferent. Pe de o parte, pentru că mă leagă de autor o complicitate mai veche – până-ntr-acolo încât domnia sa și cu mine, ca studenți ai Facultății de Istorie din București, am trecut împreună granița dintre *vechiul regim* și *noul regim*; ba, în câțiva dintre primii ani de după 1989, am fost chiar colegi de cameră, într-un cămin studentesc în care aburii libertății juvenile – pe care oricum îi savuram – s-au împletit, după Revoluția din 1989, cu aburii libertății plene, ce aveau să reînvie (dar și să amețească) întreaga societate românească. Evident, în acei ani – de interminabile discuții nocturne la o cană de ceai subțire, alături de colegi care între timp au devenit și ei profesioniști ai istoriei –, am fi putut bănui orice; puteam bănui totul, dar mai puțin faptul că el va scrie o carte despre *acel* decembrie 1989 (pe care tocmai îl traversasem, ca martori anonimi ai unui eveniment de proporții mondiale), iar eu voi avea privilegiul de a o prefața.

Pe de altă parte, o nouă carte a lui Constantin Corneanu era destinată oricum să-mi trezească interesul pentru că fostul meu coleg este autorul uneia dintre cărțile de istorie pe care le-am admirat cel mai mult în ultimii ani. Pentru cineva care a scris o lucrare precum *Sub povara marilor decizii. România și geopolitica marilor puteri, 1941-1945* (carte născută din teza de doctorat a autorului și ajunsă între timp la o a doua ediție), stacheta era oricum ridicată foarte sus. Cu riscul inerent de a mă repeta (ceea ce profesorii de istorie li se mai întâmplă – martori sunt elevii sau studenții noștri...), cred că acea *Sub povara marilor decizii...* este una dintre cele mai bune cărți care s-au scris vreodată în România despre epopeea țării în cel de-al Doilea Război Mondial. În aceste condiții, de la fostul meu coleg – devenit între timp cercetător în istorie și inițiat deplin în geopolitică – nu mă puteam aștepta decât la un subiect pe măsura capacității sale de sinteză și de analiză. Cum se știe, în materia scrierii istoriei, probele cele mai clare sunt întotdeauna probele cele mai grele. Or, a scrie despre Revoluția Română din Decembrie 1989 reprezintă, încă, o probă rezervată temerarilor. Ce mă unește de autorul cărții de față este convingerea că – indiferent de toate dubiile noastre, unele argumentate, și indiferent de toate enigmele care, fatalmente, rămân – în decembrie 1989, în România a avut loc o *Revoluție*. Nu o *loviluție*, nu niște *evenimente din decembrie*, nu o *păcăleală* și nici o *înscenare*. Profesioniștii istoriei știu că revoluțiile se judecă, întotdeauna, prin consecințele lor. Prin consecințele sale, *acel* decembrie 1989 românesc a fost cu certitudine o *Revoluție*. Priviți România de azi și comparați-o cu cea care era(m) în 1989. Rememorați-vă anii tinereții – noi, cei din generația celor de peste 40 de ani – și imaginați-vă că cineva ne-ar fi spus, în august 1989 (când tocmai serbasem 45 de ani de la *marea insurecție națională antifascistă și antiimperialistă* etc.), că nu peste mult timp România va deveni o țară membră a NATO sau a unei Europe unite de la Est la Vest

(sincer, atunci probabil că l-am fi considerat nebun de legat pe acel cineva). Ei bine, toate aceste evoluții din ultimele două decenii – care generației studenților noștri li se par de la sine înțelese! – au o legătură directă cu ceea ce s-a întâmplat, în Europa de Est și în România, în acel an nepereche 1989.

Cartea care se deschide în continuare este una dintre analizele cele mai raționale care s-au făcut Revoluției Române – și, trebuie să o recunoaștem, nu este ușor să scrii rațional și logic despre un asemenea subiect. Pe de o parte, un om care a trăit acele evenimente – precum autorul acestui volum – nu poate fi insensibil la multitudinea de mărturii, drame, lamentații, contestații, ironizări, caricaturizări sau teorii ale conspirației ce îmbracă, astăzi, discursul nostru public despre *acel* decembrie 1989. Pe de altă parte, un profesionist al muzei Clio trebuie să scrie mereu fără a folosi foarte multe adjective. Constantin Corneanu este un profesionist al cititului și al scrisului. Astfel, el a știut că trebuie să citească printre rânduri (și deseori dincolo de rânduri) imensa bibliografie a temei, după cum a știut că trebuie să-și asume faptul că, scriind despre decembrie 1989, nu poți să-i mulțumești pe toții românii. Unii vor înțelege și accepta validitatea analizei autorului, alții o vor contesta. De ce a curs sânge în Revoluția Română, de exemplu? Unii vor vorbi mereu despre mercenarii (eventual străini) ai lui Nicolae Ceaușescu, iar alții despre manipularea lui Ion Iliescu. Dar adevărul s-ar putea să fie mai simplu (întotdeauna, în istorie, adevărul este mai simplu decât variantele fanteziste sau conspiraționiste ce se oferă ca alternative): această victorie românească din decembrie '89 a fost „însângerată” (cum spune autorul) tocmai pentru că la București, atunci, lipsea o echipă *reformistă* care să fie cât de cât în preajma puterii – așa cum se întâmpla în alte țări ale orbitei sovieto-socialiste, precum Ungaria, Cehoslovacia, RDG, Bulgaria ș.a. În România anilor '70 și '80, a fi *împotriva* lui Ceaușescu însemna a fi *de partea* Uniunii Sovietice – ceea ce românii (ca rod al tradiției istorice, încă înainte de apariția URSS...) nu agreează foarte mult. Și de aici caracterul relativ anemic al opoziției anticeaușiste românești. Sau: de ce Nicolae Ceaușescu ajunsese, la sfârșitul anilor '80, atât de dependent de soția sa, Elena? De ce, în zilele de început ale Revoluției (precum 18-20 decembrie) el i-a lăsat ei în grijă conducerea statului? Nu pentru că Elena C. îl controla pe *Conducător* într-un mod paranormal (așa cum încearcă să demonstreze ziarele și televiziunile tabloide din România de azi), ci pentru că, după fuga consilierului de încredere Ion Mihai Pacepa din 1978, Ceaușescu a devenit atât de temător și suspicios la adresa oricui încât a ajuns să nu mai aibă încredere decât în propria lui consoartă – un soi de *prizonierat* de care Nicolae Ceaușescu, foarte probabil, nici nu a fost conștient. Și de aici drama ce avea să urmeze – pentru familia Ceaușescu, dar mai ales pentru România *acelui* decembrie 1989.

Pentru un subiect atât de delicat și de controversat precum Revoluția Română din Decembrie 1989, nimic nu poate fi mai necesar decât punerea ei într-un anume context. Rememorări memorialistice ale Revoluției sunt multe – dar sunt mai rare astfel de analize, care să pună în mod obiectiv România pe harta revoluționară a anului 1989. Constantin Corneanu demonstrează aici – și cred că un spirit lucid cu greu îl va contrazice – că *premisele* revoluției din decembrie 1989 sunt cel puțin la fel de importante precum *desfășurarea* ei ca atare. Cine era porta-vocea aceluia sistem, *Partidul* sau *Securitatea*? Care a fost ecoul „Scrisorii celor șase”? Ce a însemnat programata răzmeriță stradală de la Iași, din 14 decembrie 1989? Cum s-a ajuns ca liniștitul Banat timișorean să dea startul

Revoluției și prin ce mecanisme sociale, politice sau comportamentale Revoluția a ajuns imediat la București, sub același balcon în care Ceaușescu îi cucerise pe români (și pe occidentali) în anul 1968? Pentru toate aceste întrebări, cartea de față oferă explicații demne de un istoric ce nu tranzacționează adevărurile (cele care sunt) și emoțiile (mult mai multe, cele care persistă).

Cum spuneam, în primii ani '90 nu bănuiam că voi avea un coleg de cameră studențească apt să se dedice unui astfel de subiect încâlcit. Cu distanța celor 25 de ani de la *acel* decembrie, îmi dau seama că – după toate avatarurile de parcurs, inevitabile –, a venit timpul pentru o *istorie rațională* a Revoluției Române. Adică, una care să privească Revoluția Română în cadrul ei larg și complex, dincoace și dincolo de granițele țării. Văzut de sus (nu în sens ierarhic, ci doar metodologic), un peisaj apare întotdeauna mai clar. Constantin Corneanu ne propune o astfel de perspectivă globală și extrem de completă – iar cititorii sutelor de pagini ce urmează vor ști *cu siguranță* mai multe la finalul lecturii decât știau cu câteva zile înainte.

Acesta a fost, dintotdeauna, meritul cărților bune.

Aveți în mâini una dintre ele!

Prof. univ. dr. Adrian CIOROIANU

4 noiembrie 2014